

ȚĂRILE ROMÂNE ȘI RĂZBOIUL CRIMEEI (1853-1856)

Unul din proiectele politicii expansioniste țariste avea ca obiectiv ocuparea Constantinopolului și a strâmtorilor Bosfor și Dardanele, pentru a avea acces la Mediterană. Planul a fost realizat etapă cu etapă. Tratatul de pace ruso-turc de la Kuciuk Kainargi (1774) prevedea dreptul de liberă circulație a navelor comerciale rusești în Marea Neagră și Strâmțori, precum și ocuparea unor cetăți din Crimeea. Totodată, Rusia putea interveni în favoarea creștinilor ortodocși din Imperiul Otoman. În 1833, Rusia obținea mai mult, prin tratatul de la Unkiar Iskelessi: închiderea Strâmțorilor pentru toate navele de război străine, cu excepția celor rusești.

Țarul Nicolae al II-lea (1825-1855) sondează poziția Angliei în privința omului bolnav (Turcia) în vederea unei împărțiri a teritoriului otoman. Anglia nu este receptivă. Franța cere sultanului drepturi și privilegii ale bisericii catolice pentru Locurile Sfinte (bisericele din Bethlehem și Ierusalim).

Ambasadorul rus se împotrivește invocând prioritatea bisericii ortodoxe stabilită prin tratatul din 1774. Țarul Nicolae își extinde pretențiile. Va proteja nu numai interesele și drepturile bisericii ortodoxe de la Locurile Sfinte, ci ale tuturor supușilor ortodocși ai Imperiului Otoman, adică dreptul inacceptabil de a interveni în treburile interne ale Turciei. Drept urmare trimite pe Menșikov, ministrul Marinei, la Istanbul cu o impunătoare suită, pentru a solicita sultanului cereri categorice.

În caz contrar va prezenta ultimatumul rusesc. Sprijinită de Marea Britanie și Franța, Turcia a refuzat. Cancelarul rus Nesselrode a afirmat că țarul va ocupa Principatele Române drept garanție, ca mijloc de presiune, până la satisfacerea pretențiilor rusești. La 21 iunie 1853, oștile rusești au trecut Prutul, fără a declara război puterii suzerane, Turcia. Generalul Gorceakov pretinde că nu urmărește cuceriri sau anexări. La 3 iulie, rușii au ajuns la Colentina și au cerut ca miliția Țării Românești să fie inclusă în cadrul trupelor rusești. Turcii au cerut celor doi Domni (Barbu Știrbei în Muntenia și Grigore Alexandru Ghica în Moldova) să părăsească țara și aceștia se retrag la Viena. Generalul rus Andrei de Budberg este investit ca administrator al Țărilor Române. Turcii, sprijiniți de englezi și francezi, prezintă rușilor un ultimatum pentru retragerea trupelor rusești. În urma refuzului, la 4 octombrie 1853, Turcia declară război Rusiei și, astfel, începe Războiul Crimeei, între cele două părți: Rusia și aliații (Imperiul Otoman, Franța, Marea Britanie și Regatul Sardiniei), război purtat pe două continente: la Dunăre, la Marea Baltică, în Crimeea, în Transcaucazia. În prima etapă războiul a fost între Turcia și Rusia. La 18 noiembrie 1853, amiralul rus Nahimov a atacat flota otomană care era la ancoră în portul Sinope și a distrus-o, omorând vreo 4000 de mateloți și oșteni. Ca urmare, flotele unite ale Angliei și Franței au intrat în Marea Neagră la 4 ianuarie 1854.

În februarie s-a încheiat tratatul de alianță anglo-franco-otoman. Anglofrancezii s-au înțeles să nu acționeze în cadrul conflictului ruso-turc, decât după o înțelegere comună. Împăratul Napoleon al III-lea al Franței a propus țarului Nicolae I să-și retragă trupele din Țările Române. Intervenția

rămasă fără rezultat, la 27 martie 1854, Anglia și Franța au declarat război Rusiei. În aprilie armata de debarcare francoengleză a fost trimisă la Varna, apoi, în 14 septembrie, debarcă pe coastele Crimeei 28.000 francezi, 26.000 englezi, 8.000 turci, iar după tratatul din 26 ianuarie 1855 dintre Franța și Sardinia, a sosit și un corp de 15.000 de soldați piemontezi. În timp ce aliații erau concentrați la Varna, austriecii au încheiat alianța cu prusienii și împreună au adresat țarului un demers pentru retragerea trupelor ruse din Țările Române. Rușii au început retragerea după stăpânirea de peste un an (iunie 1853 - august/septembrie 1854), urmând ocupația austriacă (august 1854 - martie 1857). Alături de austriecii lui Johann von Coronini Cronberg se aflau și trupele de ocupație otomane, conduse de generalul Omer pașa (comandantul otoman din septembrie 1848 din Dealul Spirii). Efectivele austriece se ridicau la 40.000 de oșteni, iar otomanii erau 80.000. În decembrie, majoritatea armatei turcești s-a retras în urma înțelegerii franco-anglo-austriece.

Domnii Români refugiați la Viena au revenit în Principate. Napoleon al III-lea a ordonat redactarea unui memoriu de patru puncte, care, după informarea Angliei, Austriei și Prusiei, urma să fie prezentat țarului Rusiei (18 martie 1854). Importante erau cele referitoare la teritoriul României. Principatele trec sub protectoratul comun al Franței, Angliei, Austriei, Prusiei, fiind administrate temporar de armatele austriece, cele 5 puteri au drept colectiv de supraveghere și control a gurilor Dunării. Țarul a primit memoriul, dar nu a răspuns. A urmat intensificarea operațiunilor militare cu înfrâncenatele lupte de la Alma (20 septembrie 1854), Balaclava (28 octombrie), podul Inkermann (5 octombrie) și bombardarea Sevastopolului (după pregătirea de 16 zile: 1-16 octombrie). Cumplita toamnă și iarnă 1854-1855 au provocat boli și mortalitate în taberele aliaților.

Nici țarul n-a scăpat. Nicolae I a murit suspect în februarie 1855. A urmat la tron, fiul său, Alexandru al II-lea. Francezii au intensificat presiunea asupra Sevastopolului. Asaltul asupra Marelui Redan și asupra turnului de pe colina Malakov este respins cu mari pierderi rusești. După o nouă luptă pe râul Cernaia, urmează al doilea asalt și francezii, cu sacrificii, ocupă colina Malakov, ceea ce duce la căderea Sevastopolului la 27 august 1855 (stil vechi). Combatanții sunt extenuați, pierderile sunt îngrozitoare: 630.000 ruși, 95.000 francezi, 22.000 englezi, 35.000 turci.

Lucrările Congresului de Pace de la Paris au loc între 13/25 februarie - 18/30 martie 1856.

Articolele referitoare la Principatele Române stipulează: 20, 21 - Sudul Basarabiei cedat Moldovei prin îndreptarea granițelor; 22 - Principatele Române, sub suzeranitatea Porții și sub garanția celor șapte Puteri; nimeni nu se amestecă în treburile interne; 23 - Libertatea cultului, legislației, comerțului și navigației. Legile și statutele vor fi revizuite. O comisie stabilită de cele șapte Puteri și un comisar otoman vor cerceta la București starea Principatelor și vor propune viitoarea organizare; 24 - Sultanul va convoca în cele două provincii divane ad-hoc pentru a exprima dorința populațiilor asupra organizării viitoare; 25 - Comisia va transmite rezultatul lucrărilor și va organiza provinciile, conform unui hatîșerif sultanal, sub garanția colectivă a Puterilor; 26 - Principatele vor avea o putere armată națională pentru securitatea interioară și cea a granițelor.

Se mai prevedea neutralitatea Mării Negre, instituirea unei comisii europene a cursului Dunării de la Isaccea până la Marea Neagră. Principatele Românești au suferit mari neajunsuri în timpul triplei ocupații ruso-austro-otomane. Brutalitățile și jaful rusesc (cu toate că se precizase că aprovizionarea trupelor va fi asumată de tezaurul imperial), abuzurile otomane și aroganța austriacă au provocat o stare de tensiune și conflicte între autohtoni și ocupanți. Au fost și aspecte pozitive, benefice. Administrația austriacă a introdus în Principate telegraful. La 10 martie 1855, a fost înau gurată linia telegrafică București-Giurgiu. (Prin analogie, prima cale ferată, în 1869, a fost București-Giurgiu). Congresul de Pace de la Paris a creat premisele ulterioarei uniuni ale Principatelor, realizându-se parțial visul etern al Românilor, Unirea.

VIOREL GH. SPETEANU